

वृथा दारान्न गच्छन्ति वृथा मांसं न भुञ्जते । दीप्तमग्निं जुह्वते च गुरुणां वचने स्थितः ।

सर्वे च नियतात्मानो बालानां संविभागिनः । उपेत्य शनैर्यान्ति न सेवन्ति रजस्वलां ।

स्वर्गतिञ्चैव गच्छन्ति तथैव शुभकर्माणि । अभुक्तवत्सु नाश्रन्ति गर्भिणीवृद्धकादिषु ।

पूर्वाङ्गेषु न दीव्यन्ति दिवा चैव न शेरते । एतैश्चान्यैश्च बह्वभिर्गुणैर्युक्तान् कथं कपान् ।

विजेयथ निवर्त्तध्वं निवृत्तानां शुभं हि वः ।

७३४०

॥ ब्राह्मणा ऊचुः ॥ कपान् वयं विजेयामो ये देवास्ते वयं स्मृताः । तस्मादध्याः कपास्माकं धनिन्या हि यथागतं ।

धनो गत्वा कपानाह न वो विप्राः प्रियङ्कराः । गृहीत्वा ऽस्त्राण्येव विप्रान् कपाः सर्वे समाद्रवन् ।

समुदयध्वजान् दृष्ट्वा कपान् सर्वे द्विजातयः । व्यसृजन् ज्वलितानग्नीन् कपानां प्राणनाशनान् ।

ब्रह्मसृष्टा हव्यभुजः कपान् हत्वा सनातनाः । नभसीव यथा ऽभ्राणि व्यराजन्त नराधिप ।

हत्वा वै दानवान् देवाः सर्वे संभूय संयुगे । तेनाभ्यजानन् हि तदा ब्राह्मणैर्निहतान् कपान् ।

७३४१

अथागम्य महातेजा नारदो ऽकथयदिभो । यथा हता महाभागैस्तेजसा ब्राह्मणैः कपाः ।

नारदस्य वचः श्रुत्वा प्रीताः सर्वे दिवौकसः । प्रशंसन्तुर्दिजांश्चापि ब्राह्मणांश्च यशस्विनः ।

तेषां तेजस्तथा वीर्यं देवानां बवृधे ततः । अवाप्नुवंश्चामरत्वं त्रिषु लोकेषु पूजितं ।

इत्युक्तवचनं वायुमर्जुनः प्रत्युवाच ह । प्रतिपूज्य महाबाहो यत्तच्छृणु नराधिप ।

॥ अर्जुन उवाच ॥ जीवाम्यहं ब्राह्मणार्थं सर्वथा सततं प्रभो । ब्रह्मण्यो ब्राह्मणेभ्यश्च प्रणमामि च नित्यशः ।

७३४२

दत्तात्रेयप्रसादाच्च मया प्राप्तमिदं बलं । लोके च परमा कीर्त्तिर्दुर्लभा चरितो महान् ।

अहो ब्राह्मणकर्माणि मया मारुत तत्त्वतः । त्वया प्रोक्तानि कार्त्तिक्येन श्रुतानि प्रयतेन च ।

॥ वायुरुवाच ॥ ब्राह्मणान् क्षात्रधर्मेण पालयस्वेन्द्रियाणि च । भृगुभ्यस्ते भयं घोरं तत्तु कालाद्भविव्यति ।

इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्वणि आनुशासनिके पर्वणि पवनार्जुनसंवादे सप्तपञ्चाशदधिकशतोऽध्यायः ॥ १५७ ॥

॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ ब्राह्मणानर्चसे राजन् सततं शंखितव्रतान् । कन्तु कर्मोदयं दृष्ट्वा तानर्चसि जनाधिप ।

कां वा ब्राह्मणपूजायां दृष्ट्वा व्युष्टिं महाव्रत । तानर्चसि महाबाहो सर्वमेतददस्व मे ।

७३४३

॥ भीष्म उवाच ॥ एष ते केशवः सर्वमाख्यास्यति महामतिः । व्युष्टिं ब्राह्मणपूजायां दृष्ट्व्युष्टिर्माहाव्रतः ।

बलं श्रेत्रे वाङ्मनश्चक्षुषी च ज्ञानं तथा सविशुद्धं ममाद्य । देहत्यागो नातिचिरान्मतो मे न चातिदुर्लभं सविता प्रयाति ।

उक्ता धर्मा ये पुराणे महान्तो राजन् विप्राणां क्षत्रियाणां विशाञ्च । तथा शूद्राणां धर्ममुपासते च श्रेष्ठं कृष्णादुपशिक्षस्व पार्थ ।

अहं ह्येनं वेद्मि तत्त्वेन कृष्णं योऽयं हि यच्चास्य बलं पुराणं । अमयोत्मा केशवः कौरवेन्द्र सोऽयं धर्मं रक्षति संशयेषु ।

कृष्णः पृथ्वीमसृजत् खं दिवश्च कृष्णस्य देहान्मेदिनी सम्बभूव । वरोहोऽयं भीमबलः पुराणः सपर्वतान् व्यसृजद्वै दिशश्च ।

७३४४

अस्य चाधोऽयान्तरीचं दिवश्च दिशश्चतस्रो विदिशश्चतस्रः । सृष्टिस्तथैवेयमनुप्रसूता स निर्ममे विश्वमिदं पुराणं ।

अस्य नाभ्यां पुष्करं संप्रसृतं यत्रोत्पन्नः स्वयमेवामितौजा । येन च्छिन्नं यत्तमः पार्थ घोरं यत्तत्तिष्ठत्यर्णवं तर्जयानं ।